

TIMO HONKALA

100v STADIN JORTSUJA JA TANSSIMESTOJA

HISTORIAN KERTOMAA JA
TANSSIMUISTOJA vv. 1950-70

100v STADIN JORTSUJA JA TANSSIMESTOJA

Kirjoittaja tanssiaikojen valokuvassa

TIMO HONKALA

100 V STADIN JORTSUJA
JA
TANSSIMESTOJA

HISTORIAN KERTOMAA JA OMIA TANSSIMUISTOJA

vv 1950-70

Helsinki 2017

Kansikuva:

Alppilava, Väinö Kannisto 10.6.1946, Helsingin kaupunginmuseo

Teinitanssit Alppilan yhteislyseossa 1963, Timo Honkala

© 2017 Timo Honkala

Kustantaja BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 9789515684707

Sisällysluettelo

1.ESIPUHE JA MUISTELOIDEN TAUSTOJA.....	11
2.PARITANSSIN HISTORIAA SUOMESSA - HERRASVÄEN KOTKOTUKSISTA KANSANHUVIKSI.....	16
3.STADIN TANSSIPERINNETTÄ JA TANSSILAVOJA ENNEN ITSENÄISTYMISEN AIKAA.....	24
3.1 HERRASVÄEN VARHAISIA TANSSIPAIKKOJA.....	24
3.2 HAKASALMEN- JA HESPERIANPUISTOJEN SEKÄ KYLÄSAAREN TANSSILAVAT JA OULUNKYLÄN KILPA-AJORATA	34
4.MAAILMANSOTIEN VÄLISEN AJAN TANSSI-INNOSTUKSEN NOUSUKIITO TANSSILAVOILLA.....	43
4.1 LAMMASSAAREN LAVA.....	44
4.2 LAUTTASAAREN TANSSILAVOJA.....	48
4.3 MOSABACKAN LAVA TAPANILASSA.....	51
4.4 PUISTOLAN FALLKULLAN LAVA.....	57
4.5 PITÄJÄNMÄEN VPK:N LAVA.....	59
4.6 PUKINMÄEN VPK:N, KIRIN JA SEURAKALLION LAVAT.....	62
4.7 MUSTIKKAMAAN TANSSILAVA.....	66
4.8 MUNKKINIEMEN VPK:N LAVA.....	69
4.9 PAKINKYLÄN VPK:N LAVA.....	72
4.10 MARJANIEMEN VPK:N LAVA	77
4.11 PAKILAN TYÖVÄENTALO, NYK. NUORISOTALO, TANSSIPAikkANA .80	
4.12 OULUNKYLÄN IF GNISTANIN PIKKUKOSKEN LAVA.....	84
4.13 ANNALAN LAVA TOUKOLASSA.....	86
4.14 OULUNKYLÄN VPK:n PALOKUNNANTALO JA TANSSILAVA.....	90
4.15 VANHAN KÄPYLÄN VPK:N LAVA ”LEMMENLAAKSO”	91
4.16 KÄPYLÄN VPK:n TANSSILAVA TAIVASKALLIOILLA.....	95
4.17 KÄPYLÄN SUOJELUSKUNNAN JUHANNUSTANSSIT.....	98
4.18 VARTIOKYLÄN VPK:N RAITAMÄENTIEN TANSSILAVA.....	99

4.19 ERÄITÄ 1930-LUVUN TANSSIEN ERITYISPIIRTEITÄ.....	100
4.20 HAVAJI, TANSSILAVA HAAGASSA?	101
4.21 VARHAISET VENETSIALAISET TANSSILAVOILLA.....	102
4.22 COCA-COLAN TULO SUOMEEN.....	103
4.23 TANSSIMUODOT JA TANSSI-ISKELMÄT ENNEN SOTIA.....	104
5.TANSSIKULTTUURI SOTA-AIKOINA vv.1939-1944.....	109
5.1 SUHTAUTUMINEN TANSSIMISEEN.....	110
5.2 VÄLIRAUHAN AIKAINEN TANSSITILANNE.....	110
5.3 JATKOSODAN AIKAINEN TANSSITILANNE.....	113
5.4 ALKOHOLITILANNE SOTA-AIKANA	117
5.5 SOTA-AJAN ISKELMIÄ.....	120
6.SOTIEN JÄLKEINEN TANSSIEN KULTA-AIKA.....	122
6.1 YLEISTEN TANSSIEN HUVIVERO.....	124
6.2 TANSSIEN JÄRJESTÄJÄT.....	124
6.3 TANSSIT HETI SODAN JÄLKEEN V. 1945.....	126
6.3.1 HÄMÄLÄISTEN TALO / HÄMÄLÄINEN OSAKUNTA.....	127
6.3.2 MESSUHALLIN TANSSIT.....	128
6.3.3 HAKANIEMEN-, KÄPYLÄN- JA VALLILAN- TYÖVÄENTALOJEN TANSSIT.....	132
6.3.4 KOITON TALO, KIRJA JA "ANNAN SEKÄ SÖRKAN VENNUT"....	139
6.3.5 RAUTATIIETORIN RAUHANTANSSIT, MAAILMAN SUURIMMAT LAVATANSSIT?.....	145
6.3.6 STADIONIN KUNNALLISET TANSSIT.....	149
6.3.7 HIPPODROMIN TANSSIT.....	154
6.4 SODAN JÄLKEISIÄ TANSSILAVOJA.....	155
6.4.1 LAUTTASAAREN MYLLYKALLION LAVA.....	156
6.4.2 ALPPILAVA.....	159
6.4.3 LAAJASALON URHEILUSEURAN/ DEGERBY IDROTTS- FÖRENING/ LAAJASALON VPK:n TANSSILAVA.....	163

6.4.4 MELLUNKYLÄN JA VARTIOHARJUN TANSSILAVOJA.....	166
6.4.5 AARNIKA-LAVA PIHLAJAMÄESSÄ.....	171
6.4.6 PATERIMÄEN TANSSILAVA PITÄJÄNMÄELLÄ.....	173
6.4.7 SIINAIN TANSSILAVA PITÄJÄNMÄELLÄ.....	179
6.4.8 PIKKUKOSKEN KANSANTALO TANSSIPAIKANA.....	181
6.4.9 TAMMISALON VPK:N LAVA.....	184
6.4.10 TANHUMÄKI, ETU-METSÄN/ PATOLAN TANSSILAVA.....	190
6.4.11 VELODROMIN ELI VELON TANSSILAVA ITÄ-PASILASSA.....	193
6.4.12 TALIN SIIRTOLAPUUTARHAN LAVA.....	197
6.4.13 OLYMPIALAISTEN TANSSILAVAT MEILAHDESSA, TAIVASKALLIOILLA, TAIVALLAHDESSA JA KAISANIEMEN PUISTOSSA	199
6.5 YHTEENVETOA SODANJÄLKEISISTÄ TANSSILAVOISTA.....	207
6.6 YHTEENVETOA SODANJÄLKEISEN AJAN TANSSITYYLEISTÄ JA TANSSI- ISKELMISTÄ.....	209
7.OMIA KOKEMUKSIANI STADIN ERILAISISTA TANSSIPAIKOISTA.....	210
7.1 LAPSUUDEN JA NUORUUDEN KOKEMUKSET TANSSIASENTEN MUOKKAJINA	210
7.2 RIPPIKOULUUN JA HETI PÄÄLLE TANSSIKURSSILLE VANHALLE POLILLE	214
7.3 OMAN KOULUNI ALPPILAN YHTEISLYSEON TANSSIT.....	218
7.3.1 KOULUN NS. TEINITANSSIT	218
7.3.2 KOULUMME ”VANHOJEN TANSSIT”	223
7.3.3 KOULUN TEINIKUNNAN YLEISET TEINITANSSIT.....	225
7.3.4 KOULUMME 7-LUOKKALAISTEN "SALABILEET" LAUTTASAAREN NUORISOSEURATALOLLA	227
7.4 MUIDEN KOULUJEN TEINITANSSIT.....	229
7.4.1 HELSINGIN YKSITYISLYSEO ELI ”JYLLÄ”	232
7.4.2 HELSINGIN KAKSOISYHTEISLYSEO ELI HYKKYLÄ	233
7.4.3 JUUTALAINEN YHTEISKOULU.....	236

7.4.4 KARJALAN YHTEISKOULU.....	238
7.4.5 LAUTTASAAREN YHTEISKOULU ELI LARU.....	241
7.4.6 MANNERHEIMINTIEN YHTEISKOULU.....	244
7.4.7 MAUNULAN YHTEISKOULU, NYKYINEN MATEMATIIKKALUKIO	247
7.4.8 MUNKKINIEMEN YHTEISKOULU ELI MUNKKA	249
7.4.9 MUNKKIVUOREN YHTEISKOULU.....	252
7.4.10 HELSINGIN NORMAALILYSEO ELI NORSSI	253
7.4.11 OULUNKYLÄN YHTEISKOULU ELI OGELI.....	255
7.4.12 HELSINGIN LYSEO ELI RESSU	257
7.4.13 SVENSKA LYCEUM, NYKYINEN SIBELIUS-LUKIO.....	259
7.5 KOTIHIPAT KOULUAJAN TANSSIAREENOINA.....	260
7.6 YLIOPPILASJUHLAT KLIPPANILLA.....	264
7.7 KOULUAIKOJEN YLEISIÄ TANSSIPAIKKOJA	268
7.7.1 EXPO-HALLI KASARMINTORILLA.....	268
7.7.2 KULTTUURITALO ELI SIRPPILIITERI	270
7.7.3 VANHA POLI	272
7.7.4 VANHA YLIOPPILATALO.....	273
7.8 KESIEN LAVATANSSIPAIKAT	275
7.8.1 MERIMELOJIENTEN MAJA SOUTUSTADIONILLA.....	275
7.8.2 LINNANMÄEN TANSSIPAIKKA RONDO	277
7.8.3 MERENKÄVIJÖIDEN SÄRKÄNLINNAN TANSSIT	279
7.8.4 SEURASAAREN TANSSIT	281
8. OPISKELUAIKOJEN OSAKUNTATANSIT.....	283
8.1 ETELÄ-SUOMALAINEN OSAKUNTA.....	285
8.2 POHJALAINEN OSAKUNTATALO OSTROBOTNIA ELI BOTTA.....	287
8.3 DIPOLI JA TF ELI TEKNISKA FÖRENINGEN OTANIEMESSÄ.....	289
8.4 RUOTSALAINEN KAUPPAKORKEAKOULU ELI HANKEN	292
8.5 HESAN TEKNILLINEN OPPILAITOS ELI TEKU.....	293

8.6 HÄMÄLÄIS-OSAKUNTA ELI HÄMIS	294
8.7 KAUPPAKORKEAKOULUN YLIOPPILASKUNTA ELI KY.....	298
8.8 SATAKUNTALAINEN OSAKUNTA ELI SATO.....	300
8.9 KOTITALOUSOPETTJAOPISTON VALMISTUJAISKARONKKA PÖRSSITALON LINNANPIHALLA JA RAVINTOLA ADLONISSA.....	302
9.VIELÄ JOKERIKYSYMYS TANSSIPUUIHISTANI!.....	306
10.HESAN TANSSILAVOJEN JA SEURAIN TALOJEN TANSSIEN TULEVAISUUS	308
11.KANSANHUVISTA KANSAN TERVEYDEKSI.....	309
12.LUKIJAN TERVEISET KIRJOITTAJALLE JA KIRJOITTAJAN TERVEISET LUKIJALLE.....	313

1. ESIPUHE JA MUISTELOIDEN TAUSTOJA

Vuonna 2014 ilmestyi ensimmäinen kirjani, omakustannekirja **”TANSSIN KUTSU, Nuoruuden tanssimuistoja Koskelta ja Hesasta – niin tanssipaikeista kuin tanssikulttuurista”**. Olin tarkoittanut kirjan lähinnä sukulais- ja ystäväpiirille jakoon ja satunnaiseen myyntiin mm. syntymäpaikkakunnallani Koskella TL.

Kun pieni ensipainokseni loppui muutamassa viikossa otin kirjasta suuremman lisäpainoksen. Kirjaan en ymmärtänyt hankkia ISBN-numerointia, joten myöhemmin selvisi, että sitä ei saa viralliseen myyntiin mm. kirjakauppoihin. Siitä huolimatta toinenkin painos on jo pitemmän ajan ollut varsin vähissä. Niinpä mietin vielä uuden painoksen ottamista, koska kysyntää kirjalle tuntui olevan ja voisin korjata ilmenneitä puutteita.

Palautettakin kirjan sisällöstä olin saanut. Yleensä positiivista, jossa todettiin kuinka lukijalle oli palautunut mieleen nuoruuden mukavia tanssimuistoja. Mm. entinen opettajani Sirkka Vilenius kouluaikaiseen tapaansa antoi positiivista palautetta, mutta totesi myös, että ”olis ollu kiva kun siinä olis ollut myös valokuvia”. Samaa mieltä olin itsekin jo kirjaa tehdessä, mutta kun valokuvia ei vaan ollut! Toisessa kirjassani **”ARMEIJAN HARMAISSA TURUSSA JA SÄKYLÄSSÄ, Muisteluita armeija-ajalta PorPr PstK-Ryhmyrinä vv. 1965-1966”** kuvittaminen olikin sitten helppoa, sillä niiltä ajoilta valokuvia itseltäni löytyi. Tällä kirjalla oli myös ISBN-tunnus, joten sitä löytyy kirjastoista ja tarvittaessa kirjakaupoistakin.

Muutamat kirjani ensimmäisen painoksen hesalaiset lukijat ovat kritisoineet minua, kun en ole kirjoittanut muista Hesän lavoista kuin Alppilan tanssilavasta. Olihan niitä muitakin!

Kun asiaa olen tarkemmin miettinyt, niin olen ymmärtänyt niitä, jotka ovat toivoneet, että muitakin, varsinkin vanhempia tiedossa olevia tanssilavoja, voitaisiin kirjata tähän uuteen, pelkästään Hesän alueen tanssipaikkoja käsittelevään kirjaani. Nekin kun ovat jo katoavaa kansanperinnettä ja lavoja harva enää muistaa. Niinpä totesin niitä olevan aiheellista pyyntöjen mukaisesti selvittää. Ja olihan niitä Stadissa runsaasti sotien jälkeen täyttämässä tärkeää huvittelupaikkojen tarvetta jälleenrakentamisen niukkoina aikoina. Niinpä päätin lisätä tähän painokseen lisätietoja sellaisista Hesän, niin ennen sotaa olleista kuin sodanjälkeisen ajan tanssilavoista, joista muistan kuulleni jotain tai joista tietoa löysin. Vanhojen tanssikulttuuritietojen löytäminen Hesasta ei nimittäin ole mitenkään helppoa. Edes netissä! Valokuvista puhumattakaan. Unohdettu historian sarka! Ihme kyllä, vaikka tanssit tahdittivat satojen tuhansien helsinkiläisten elämää ja olivat yleisimmät aviosiippojen etsintä- ja löytöpaikat.

Uutta tanssikirjapainosta miettiessäni tulin myös siihen tulokseen, että valokuvat kirjaan pitää saada, vaikka niitä ei itselläni ollut. Niinpä olen parin viime vuoden aikana ottanut näitä valokuvia osin itse ja osin hankkinut niitä eri lähteistä. Se näkyy kuvien vaihtelevassa tasossa, osan ollessa rehellisesti sanoen huonoja, mutta parempi niin kuin vain muutama hyvä kuva.

Tämän uusi kirjani **100 v. STADIN JORTSUJA JA TANSSIMESTOJA, Historian kertomaa ja omia tanssimuistoja** käsittelee Stadin eli Hesän tanssipaikkojen historiaa ja tanssikulttuuria aina 1800-luvun lopusta lähtien. Ja tietysti sitten omia tanssikokemuksiani 1950-luvun lopulta 1970-luvun alkupuolelle – ja vähän sen jälkeenkin.

Ennen tanssi-ikäni koskevien tanssipaikkojen osalta olen keskittynyt lähinnä lavatansseihin ja joihinkin yhdistysten taloihin tai muihin merkittäviin tanssipaikkoihin. Kaikkien tanssipaikkojen kuvaaminen olisi ollut mahdoton tehtävä.

Omat tanssimuisteluni ovat lähinnä muistinvaraista tietoa paitsi mm. rakennusten osalta hankitut perustiedot. Sitä aikaisempaa aikaa koskevat tiedot perustuvat tietysti erilaisiin lähdeaineistoihin, joita olen sitten vaihtelevalla tavalla kirjannut ylös. Tämä puoli ei varmasti saa kiitosta vähänkään historiankirjoituksen menetelmiin perehtyneiltä, mutta tässäkin puolustukseni on: parempi näin kuin ei mitään! Yksinkertaisuuden vuoksi esim. Helsingin Kaupungin-museosta olen käyttänyt kuvateksteissä lyhennettä HKM ja omista kuvistani TH. Jos kuvasta lähde on vahingossa jäänyt pois, se on yleensä itse ottamani kuva. Käytetyt lähteet on mainittu siinä yhteydessä kun tietoja on käytetty. Erillistä lähdeluetteloä ei valitettavasti ole.

Toki kirjoittaminen on rönsyillyt muihinkin tanssijuttuihini kuin vain tiukasti Helsinkiin liittyviin asioihin, taustoittamaan asioita. Mutta se sallittaneen tällaisissa muisteluissa. Nyt kun katsoo lopputulosta, niin kirjasta suurin osa eli luvut 2-6 ovat erilaiseen lähdeaineistoon

perustuvaa historiatietoa Helsingin jo poistuneista tanssilavoista ja muista tanssipaikeista sekä tansseihin liittyvästä historiatiedosta. Loppuosa kirjaa on omakohtaisiin kokemuksiin liittyviä tanssimuistoja.

Virheitä, epätarkkuuksia ja puutteita jää kirjoitukseen varmasti paljon, mutta täydellisyyshän on hyvän vihollinen, johon pyrkiminen on estänyt monen hyvän ja mielenkiintoisen jutun julkisuuteen saattamisen. Tähän virheeseen en siis aio syyllistyä, moneen muuhun varmasti! Lisäksi on otettava huomioon, että ihmiset muistavat monesti samat asiat hyvinkin eri lailla ja jokaisen muistikuva on hänen kannaltaan oikea tai relevantti. Muistikuvista ei siis ole tarpeen kiistellä.

Tämänkin kirjani osalta saan varmasti moitteita siitä, että olen unohtanut monien mielestä joitakin tärkeitä kohteita tai asioita. Niin varmasti olenkin. Ja kaiken lisäksi varmasti paljonkin. Mutta joku tekee sitten taas paremman. Ja jos joku nyt tämän tanssijuttuni nähtyään inspiroituisi kirjoittelemaan täydentäviä muisteloita ja tietoja, niin se olisi tietysti mukavaa. Näitä kirjallisia jälkikommentteja olisinkin innokas saamaan, joten tarttukaapa koneen näppäimiin ja antakaa palautetta. Yhteystieto on kirjan lopussa.

Lisäksi suosittelisin lukemaan kirjaa varsinkin omien muistojeni osalta pilke silmäkulmassa, niin silloin on samalla aaltopituudella kuin kirjoittaja.

Kaikista em. syistä ja varauksista huolimatta toivotan rohkealle kirjaan tarttujalle mukavia ja toivottavasti myös antoisia ja muistoja herättäviä lukuhetkiä.

Aivan lopuksi vaan ei vähäisimpänä, esitän kiitokset veljelleni Ristolle, joka on auttanut valokuva-asioissa, naapurilleni, syntyperäiselle pakilalaiselle Åkelle ja Maija Holmbergille heidän tanssimuistoistaan sekä vaimolleni Eijalle, joka on kommentoinut kirjani sisältöä sitä kirjoittaessani. Myös VPK:den ja muiden järjestöjen edustajia kiitän tiedoista ja saamastani materiaalista. Erityiskiitokset ansaitsee entinen työtoverini Anja Böhling, joka on suorittanut kirjan oikolukua ja tehnyt taiton. Haasteellinen työ tässä kirjakoossa kuvien kanssa.

Stadin Paloheinässä 15.11.2017

Timo Honkala

2. PARITANSSIN HISTORIAA SUOMESSA - HERRASVÄEN KOTKOTUKSISTA KANSANHUVIKSI

Suomalainen tanssikulttuuri, paritanssi, alkoi jo 1800-luvun loppupuolella kehittyä perinteisistä kansantansseista erilliseksi tanssimuodoksi, jossa pääsi jo kunnon kontaktiin ja kommunikointiin tanssipartnerin kanssa. Eri tanssilajit tulivat meille rajojen ulkopuolelta, mutta niiden ympärille syntyi täällä ainutlaatuinen suomalainen paritanssikulttuuri.

Ja varmasti se oli ihmisten tapaamisen ja huvittelun ohella eräs merkittävin avioliittomarkkinoiden muoto eli paikka joista seurustelukumppaneita ja aviopuolisoita etsittiin. Tai kuten Heikki ja Pia Kahila legendaarisessa suomalaisen paritanssin historiakirjassa ”Kun Suomi sanoi SAANKO LUVAN” toteavat, että suomalainen paritanssikulttuuri on menneinä vuosikymmeninä vaikuttanut unohtumattomalla tavalla miljoonien suomalaisten elämään.

Eri tanssilajit, kuten monet muutkin uutuudet, tulivat 1800-luvulla suurten kaupunkien Viipurin, Helsingin ja Turun kautta, joissa säätyläiset omaksuivat niitä ulkomaalaisilta. Helsingissä kylpylä Kaivohuone ja hotelli Seurahuone, nykyinen kaupungintalo, olivat huvielämän keskuksia. Uuden ravintolakulttuurin myötä sisälle pääsi myös muita kuin säätyläisten tyttöjä.

Vähitellen 1800-luvun lopulla valssit, polkat, masurkat ja sottiisit, josta sitten myöhemmin muuntautui kotoinen jenkka, omaksuttiin tansseiksi kansan pariin, huvielämä irrottautui säätyläisten

Kirjassa käsitellään paritanssin historiaa yli sadan vuoden ajalta. Keskiössä on erityisesti Helsingin vanhojen tanssilavojen sekä työväen- ja seuraintalojen sekä VPK:den tanssihistoriat eri kaupunginosissa. Myös sota-aikaa erityispiirteineen käydään läpi. Varsin mielenkiintoinen on sodan jälkeinen ns. tanssivillityksen aika, jolloin jopa Olympiastadionilla järjestettiin kunnallisia tansseja. Kirjan loppuosassa käydään läpi kirjoittajan tanssikokemuksia 1950-70 luvuilla teini- ja osakuntatansseissa. Runsas kuvitus.

Kaupunkineuvos, Helsingin eläkkeellä oleva apulaiskaupunginjohtaja TIMO HONKALA on tätä ennen kirjoittanut kaksi kirjaa omasta nuoruudestaan: TANSSIN KUTSU ja ARMEIJAN HARMAISSA TURUSSA JA SÄKYLÄSSÄ. Tämä kirja on pääosin erilaisiin historiatietoihin ja valokuvaan sekä omiin muistoihin perustuva paikallishistoriateos Helsingin vanhoista tanssipaikoista ja tanssikulttuurista. Tällainen historia- ja muisteluteos Helsingistä onkin puuttunut.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi